

Veřejné finance v evropském kontextu

poznámky k přednáškám

Prof. Alena Zemplerová

Podzim 2024

Veřejné finance a veřejný sektor

definice a vývoj

Veřejné finance = finanční vztahy mezi *veřejným sektorem* a *soukromým sektorem*.

Veřejný sektor = část ekonomiky, která se nachází ve *veřejném vlastnictví*, poskytuje *veřejné statky*.

Veřejné statky = neexistuje pro ně trh (jsou určeny politickými nebo samosprávnými rozhodnutími).

Příklady: armáda, policie, soudy, silnice, ochrana přírody, služby státních úřadů

Čisté veřejné statky - financovány zcela z veřejných rozpočtů.

Příklady: pouliční osvětlení (soukromá firma by nebyla schopna vybírat poplatky)

Smíšené veřejné statky = neplatí „nevylučitelnost“, „nerivalita“ nebo „nedělitelnost“, jsou spolufinancovány státem.

Příklad: školství, zdravotnictví

Rozdíly ve finančních vztazích ve veřejném a soukromém sektoru

Finanční vztahy ve veřejném sektoru jsou
nedobrovolné – probíhají na základě donucení (daně)

neekvivalentní – probíhají na základě jednosměrných
transférů, neplatí v nich „něco za něco“

zprostředkované na základě politického procesu nikoli na
základě trhu jako v případě soukromého sektoru

Teorie veřejné volby

studuje, jak se veřejná správa a vláda rozhoduje a jak řídí ekonomiku (daně, společenská spotřeba, transferové platby, výdaje, regulace). Je aplikována v oblastech, ve kterých je ekonomický mechanismus rozhodování nahrazen politickým systémem rozhodování.

Teorie veřejné volby si klade otázky "jak", "co" a "pro koho" ve veřejné ekonomice, obdobně jako to analyzuje teorie nabídky a poptávky pro soukromý sektor. Ve sféře veřejné ekonomiky a politiky odevzdávají lidé reálné hlasy politickým představitelům.

Teorie veřejné volby je založena na behaviorálních předpokladech, kdy jednotlivci uvažují racionálně, s cílem maximalizovat užitek a sledují svůj vlastní prospěch. Veřejná volba představuje proces, kterým se individuální preference spojují do rozhodnutí kolektivních (veřejných). Ekonomický trh je v procesu veřejné volby nahrazen trhem politickým, jehož se účastní hlavní aktéři, kterými jsou občané (voliči), politici, nátlakové resp. zájmové skupiny (lobby) a byrokraté (úředníci).

Zdroje a literatura:

BUCHANAN, J., TOLLISON, R. (1984). The Theory of Public Choice – II. The Amazon Book Review.

DVORSKÁ KRUPKOVÁ, L. (1994). Teorie veřejné volby. Praha: VŠE.

HALÁSEK, D. (2012). Veřejná ekonomika. Opava: Optys.

MUSGRAVE, P., MUSGRAVE, R. (1994). Veřejné finance v teorii a praxi. Praha: Management Press.

SAMUELSON, P. A., NORDHAUS, W.D. (1991). Ekonomie. Praha: Svoboda.

STIGLITZ, J.E. (1997). Ekonomie veřejného sektoru. Praha: Grada.

<https://dokumenty.osu.cz/pdf/materialy/verejna-ekonomika-a-sprava.pdf>

Definice “státního zaměstnance” a “úředníka”

Bartušek, Bouchal, Jánský (2022) uvádějí, že státních zaměstnanců je zhruba jeden milion osob.

Chaloupka, Dlouhá, Zeman (2022) uvádějí, že v roce 2021 dosáhl průměrný počet zaměstnanců sektoru vládních institucí přepočtený na plné pracovní úvazky 879,3 tis.

Dle Ministerstva financí činil počet státních zaměstnanců 482 tisíc, a z toho v ústředních vládních institucích pracovalo v cca 365 tis. zaměstnanců (42,1 %). <https://data.mfcr.cz/katalog/cs/evidencni-pocet-zamestnancu-ve-sluzebnim-a-pracovnim-pomeru>

Státních úředníků (osob, které jsou ve služebním poměru ke státu podle zákona č. 234/2014 Sb., o státní službě), tedy úředníků z ministerstev a ostatních ústředních orgánů státní správy (např. Státního úřadu pro jadernou bezpečnost či Energetického regulačního úřadu) a neústřední státní správy (např. finanční správy, správy sociálního zabezpečení, úřadů práce, katastrálních úřadů apod.) bylo 67 844 systemizovaných služebních míst, z toho 58 604 běžných služebních míst (tzv. referentských) a 9 240 vedoucích míst (tzv. představených). Podíl úředníků na státních zaměstnancích je pouhých 15%. Ne všechna místa musí být obsazena.

<https://www.mvcr.cz/sluzba/clanek/systemizace-sluzebnich-a-pracovnich-mist-s-ucinosti-od-1-ledna-2020.aspx>

Údaje o přesném počtu státních zaměstnanců se liší, což je způsobeno mimo jiné i různými metodikami použitými při sběru dat. Mezi lety 2017 a 2020 došlo k nárůstu státních zaměstnanců o více než 41,7 tis. Nejvyšší přírůstek, cca 27,9 tis. (6,0 %), byl evidován u místních vládních institucí. V ústředních vládních institucích narostl ve stejném období počet plných úvazků o 13,9 tis. (tj. o 4,0 %).

Bartušek, Daniel – Bouchal, Petr – Jánský, Petr: Státní zaměstnanci a úředníci: kde pracují a za kolik? Národohospodářský ústav AV ČR, v. v. i., 2022. ISBN 978-80-7344-625-3, dostupné na

https://idea.cerge-ei.cz/files/IDEA_Studie_2_2022_Statni_zamestnanci_a_urednici/IDEA_Studie_2_2022_Statni_zamestnanci_a_urednici.html#p=1

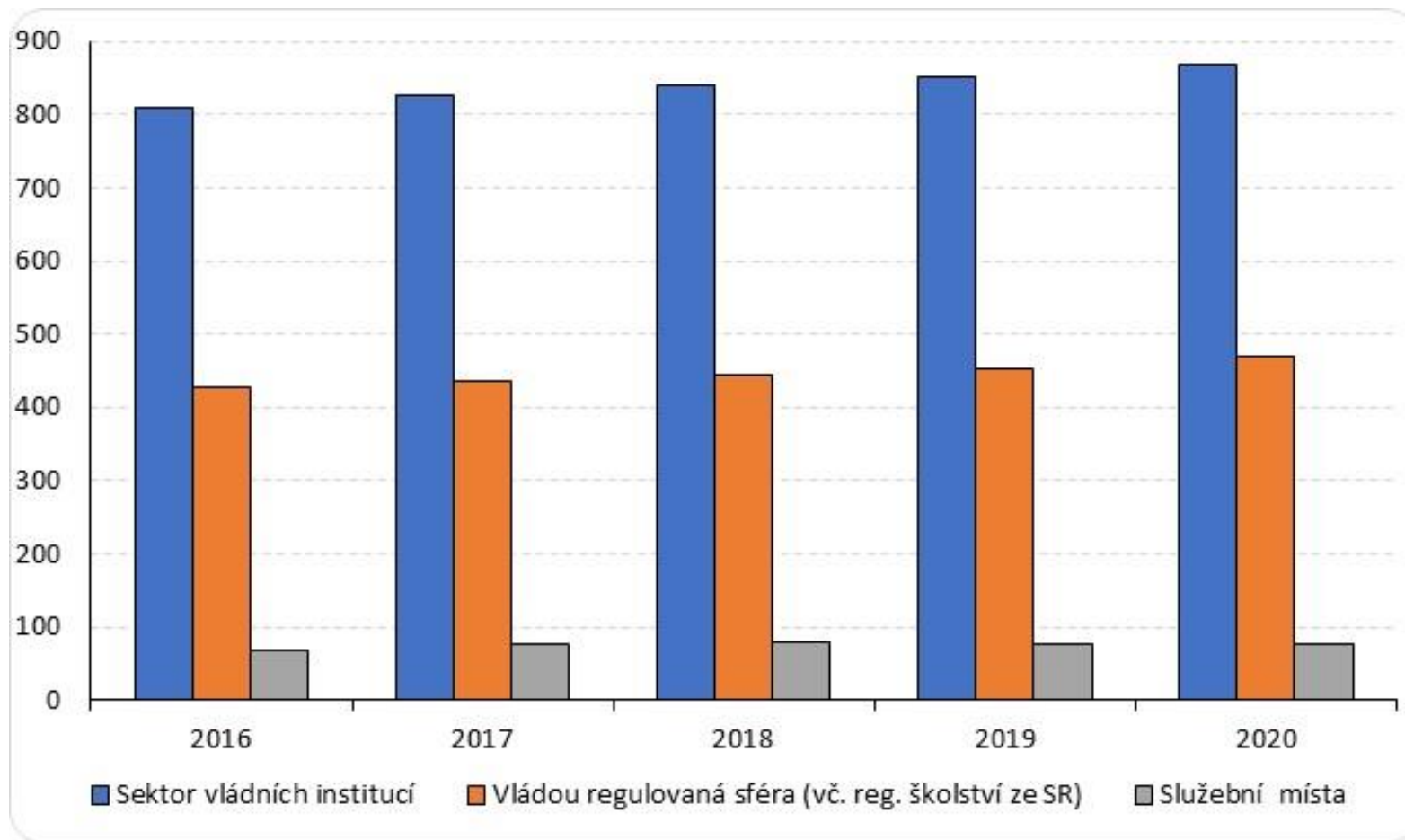
Chaloupka, Lubomír – Dlouhá, Tereza – Zeman, Martin: Vývoj počtu zaměstnanců v sektoru vládních institucí Úřad národní rozpočtové rady, 2022.

<https://www.rozpocetovarada.cz/publikace/informacni-studie-vyvoj-poctu-zamestnancu-v-sektoru-vladnich-instituci/>

- **Zaměstnanost v S.13, vládou regulovaná sféra, služební místa**
Zdroj: ČSÚ, SZÚ (MF), Státní služba v roce 2020 (MV)

Chaloupka, Lubomír – Dlouhá, Tereza – Zeman, Martin: Vývoj počtu zaměstnanců v sektoru vládních institucí Úřad národní rozpočtové rady, 2022. Graf č. 18, str. 29

<https://www.rozpoctovarada.cz/publikace/informacni-studie-vyvoj-poctu-zamestnancu-v-sektoru-vladnich-instituci/>

Funkce veřejných financí

- Financují **veřejné statky** (snaha napravit tržní selhání např. monopol, existence externalit - vládní selhání?) ... *alokace zdrojů*
- Financují **transféry** za účelem vyrovnávání nerovností (solidarita: kolik? komu?) progresivním zdaněním (důchodové a majetkové daně), vyšším zdaněním luxusního zboží, dotováním chudších, mění rozdělení příjmů ve společnosti....
přerozdělování zdrojů
- Financují **fiskální politiku** s cílem utlumit výkyvy hospodářského cyklu, Ovlivňování makroekonomických ukazatelů státu jako je zaměstnanost, ekonomických růst nebo inflace ... *funkce stabilizační a stimulační*
- [https://www.rozpocetovarada.cz/o-verejnych-financich/vse-o-verejnych-financich/#:~:text=V%20České%20republice%20je%20takzvaná,dluhu\)%20překroč%C3%AD%2055%20%25%20HDP.](https://www.rozpocetovarada.cz/o-verejnych-financich/vse-o-verejnych-financich/#:~:text=V%20České%20republice%20je%20takzvaná,dluhu)%20překroč%C3%AD%2055%20%25%20HDP.)
-

Efektivnost ve veřejném sektoru

- **vláda a státní správa** nemá tvrdé rozpočtovému omezení, tj. v podstatě nemůže zkrachovat
- ve veřejném sektoru nefunguje konkurence ale **administrativní monopol**
- s administrativním monopolem a politickou mocí při rozdělování veřejných prostředků souvisí možnost **korupce**
- výkonnost ve státní správě je **obtížné měřit** (v soukromém sektoru ano – zisk), a je tudíž **omezená možnost kontroly**
- **časové zpoždění**: nesoulad mezi potřebou zásahu a konkrétním zásahem, časové zpoždění, legislativní zpoždění, realizační zpoždění, informační zpoždění

Rozpočtová soustava

Veřejné rozpočty

= soustava **orgánů a institucí**: státu, územní samosprávy, veřejnoprávní neziskové organizace a jejich rozpočty. Tyto instituce vykonávají jejich prostřednictvím veřejné politiky (obrana, školství, sociální atd.).

Obsahuje rozpočty veřejných institucí, které nepůsobí na konkurenčním trhu:

1) veřejné rozpočty (státní rozpočet a decentralizované rozpočty vč. Územní samosprávy - v ČR rozpočty obcí a krajů);

2) mimorozpočtové fondy (zdravotní, účelové, dobrovolné, centrální i decentralizované);

3) rozpočty veřejnoprávních neziskových organizací (rozpočty příspěvkových organizací zřizovaných státem a územní samosprávou).

Státní rozpočet cca 60%,
rozpočty krajů, měst a obcí 20%,
mimorozpočtové fondy 20%

Rozpočtové určení daní

<u>Obce</u>	<u>Kraje</u>	<u>Státní rozpočet</u>
100 % Daně z nemovitých věcí		
100 % DPPO placené obcí	100 % DPPO placené krajem	
25,84 % DPH	9,78 % DPH	64,38 % DPH
25,84 % DPPO	9,78 % DPPO	64,38 % DPPO
25,84 % DPFO vybírané srážkou	9,78 % DPFO vybírané srážkou	64,38 % DPFO vybírané srážkou
25,84 % DPFO ze SVČ	9,78 % DPFO ze SVČ	64,38 % DPFO ze SVČ
25,84 % DPFO ze ZČ	9,78 % DPFO ze ZČ	62,88 % DPFO ze ZČ
1,5 % DPFO ze ZČ		

Státní rozpočet a deficit

2023: schodek státního rozpočtu plánován ve výši 295 mld. Kč, cca 3.6% HDP

2024: schodek státního rozpočtu schválen ve výši 252 mld Kč. Rozpočet počítá s celkovými příjmy 1940 mld. Kč a výdaji 2192 mld.

příjmy státního rozpočtu očištěné o evropské prostředky pokryjí cca % celkových výdajů státu. Na 20% výdajů si stát musí půjčovat

Mandatorní a quasi-mandatorní výdaje pro rok 2023 (výdaje, které je stát povinen platit na základě zákonů či smluv a jiných závazků) pak představují 73,4 %.

cyklický deficit (pasivní) vzniká v důsledku exogenních faktorů nezávislých na vládních záměrech. (hospodářský cyklus). Možnost korigovat při nepříznivém hospodářském vývoji vzniklý pasivní deficit strukturálním přebytkem není reálná.

strukturální deficit: skutečný deficit snížený o cyklický deficit

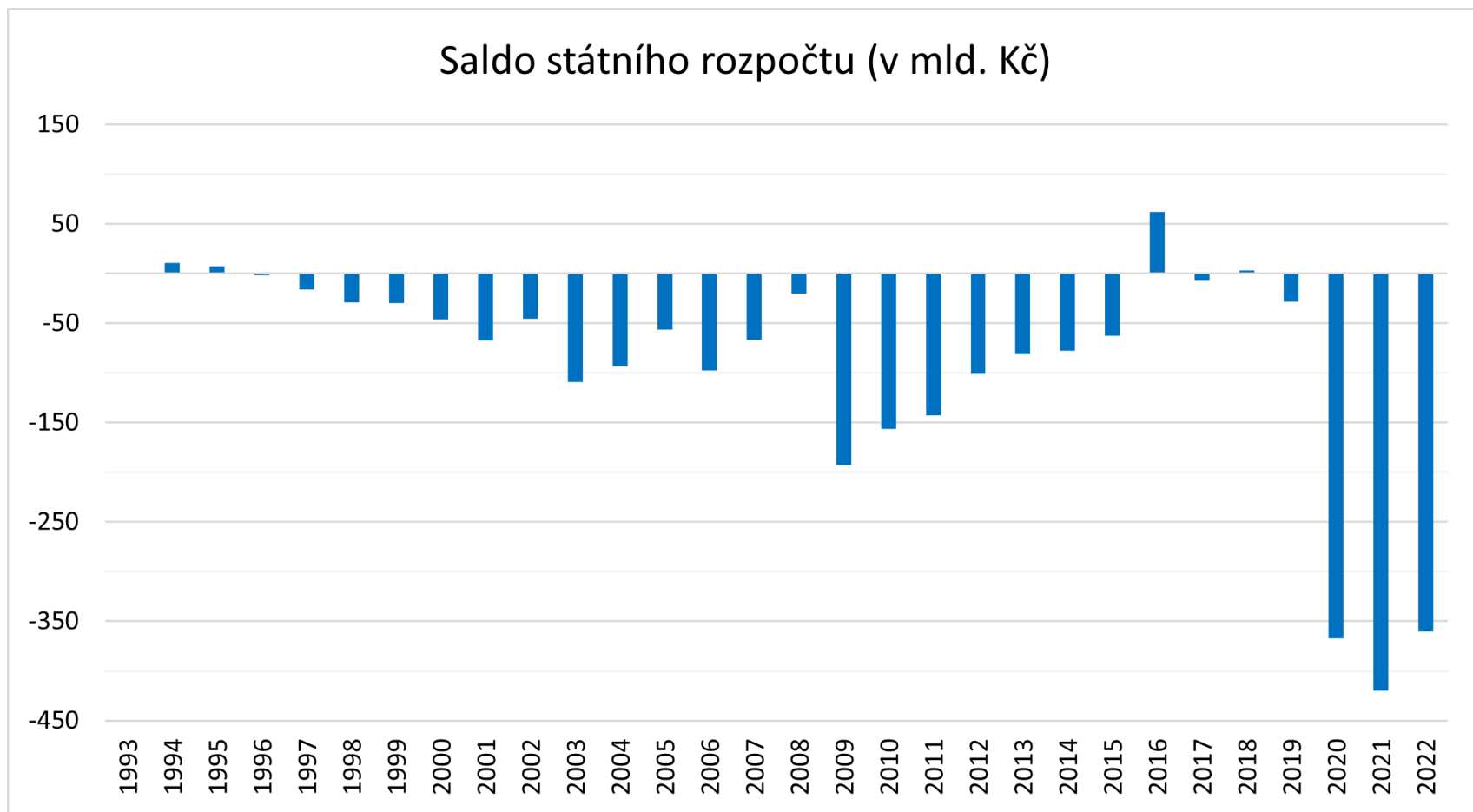
primární saldo vládního sektoru je saldo vládního sektoru snížené o úrokové platby (tj. o tzv. dluhovou službu) (používá se k hodnocení fiskální politiky stávajícího období).

<https://www.cnb.cz/cs/obecne/slovník/p.html>

Státní rozpočet v kostce https://www.mfcr.cz/assets/cs/media/2023-03-28_Statni-rozpocet-2023-v-kostce_v02.pdf

STÁTNÍ ROZPOČET A ROZPOČTY ÚZEMNÍCH SAMOSPRÁVNÝCH CELKŮ https://www.czso.cz/csu/czso/13-2102-01-za_rok_2001-xi_statni_rozpocet_a_rozpocety_uzemnich_samospravnych_celku

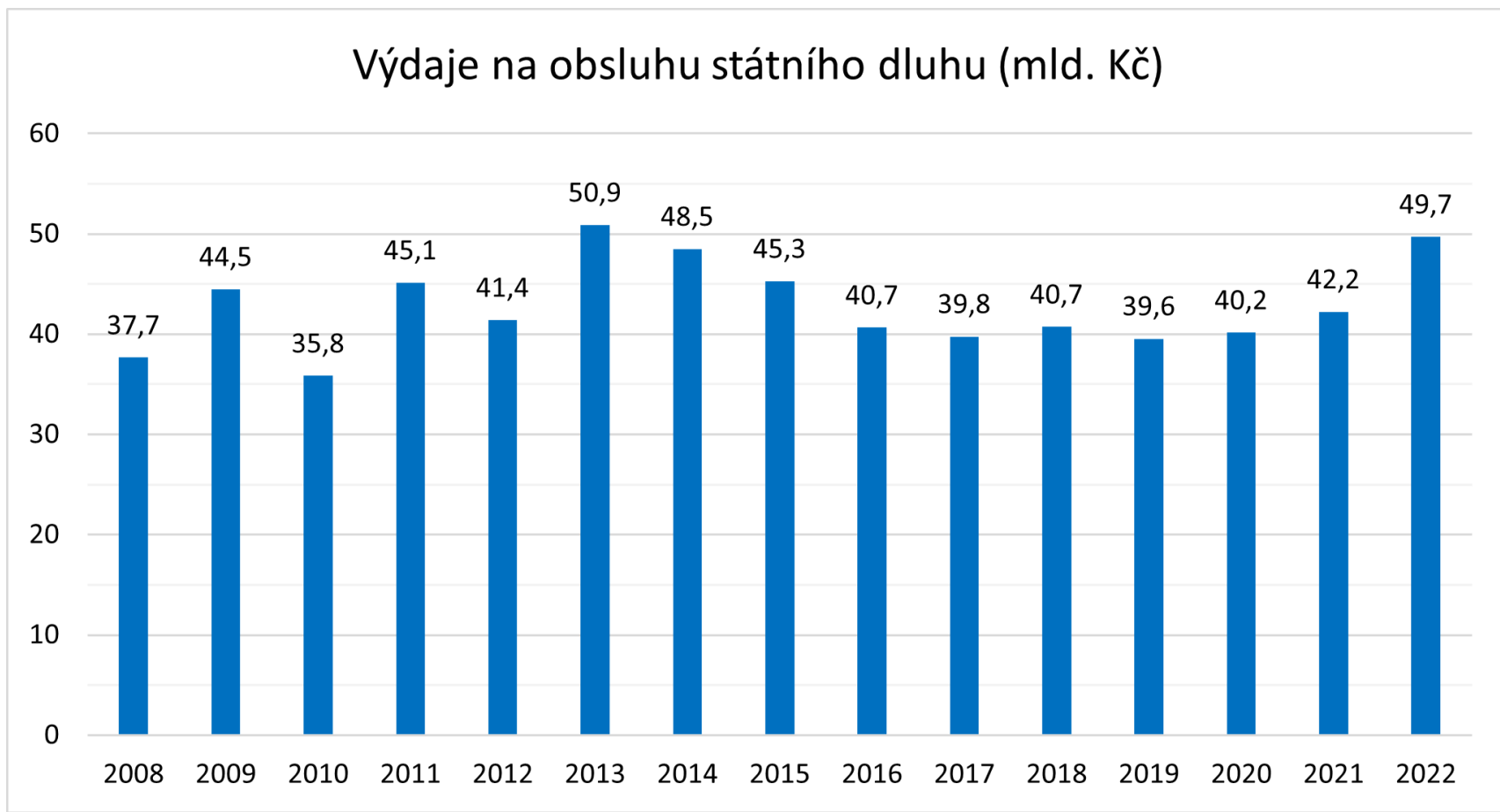
<https://www.rozpocetovarada.cz/o-verejnych-financich/vse-o-verejnych-financich/>

STAV DLUHU ÚZEMNÍCH ROZPOČTŮ V LETECH 2013 – 2021 (V MLD. KČ)

<https://www.rozpocetovarada.cz/o-verejnych-financich/vse-o-verejnych-financich/>

Příčiny deficitu státního rozpočtu

- Endogenní
 - - vládní politiky a populismus
 - - expanzivní fiskální politika a její časové zpoždění
 - - odklad daňového zatížení
- Exogenní
 - - Nízké tempo růstu HDP
 - - Krize, epidemie
 - - Ceny energií
 - - Obsluha státního dluhu

Důsledky deficitu státního rozpočtu a jeho financování

Růst veřejného dluhu

Inflace

Potřeba financování

Dluhové financování emisí dluhopisů—>vládní dle dluh (vnitřní, vnější)

Peněžním financováním půjčkou od centrální banky —>monetizace dluhu (zvýšení peněžní zásoby)

Ze státních aktiv (privatizace či hospodaření státních podniků)

z přebytku minulých let (nejsou)

2) omezování výdajů (reformy?)

3) růst daňové zátěže

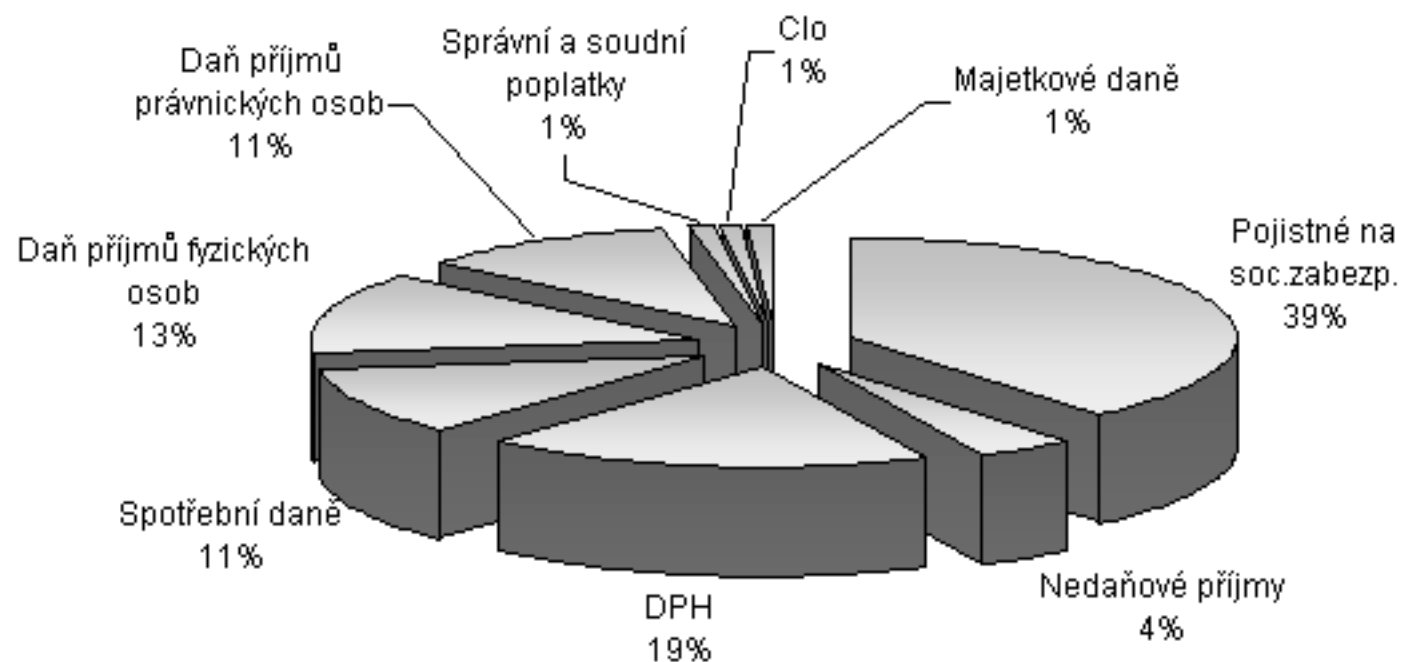
3) z privatizace státního majetku

4) **dluhové financování, (vydání státních dluhopisů - nejčastější).**

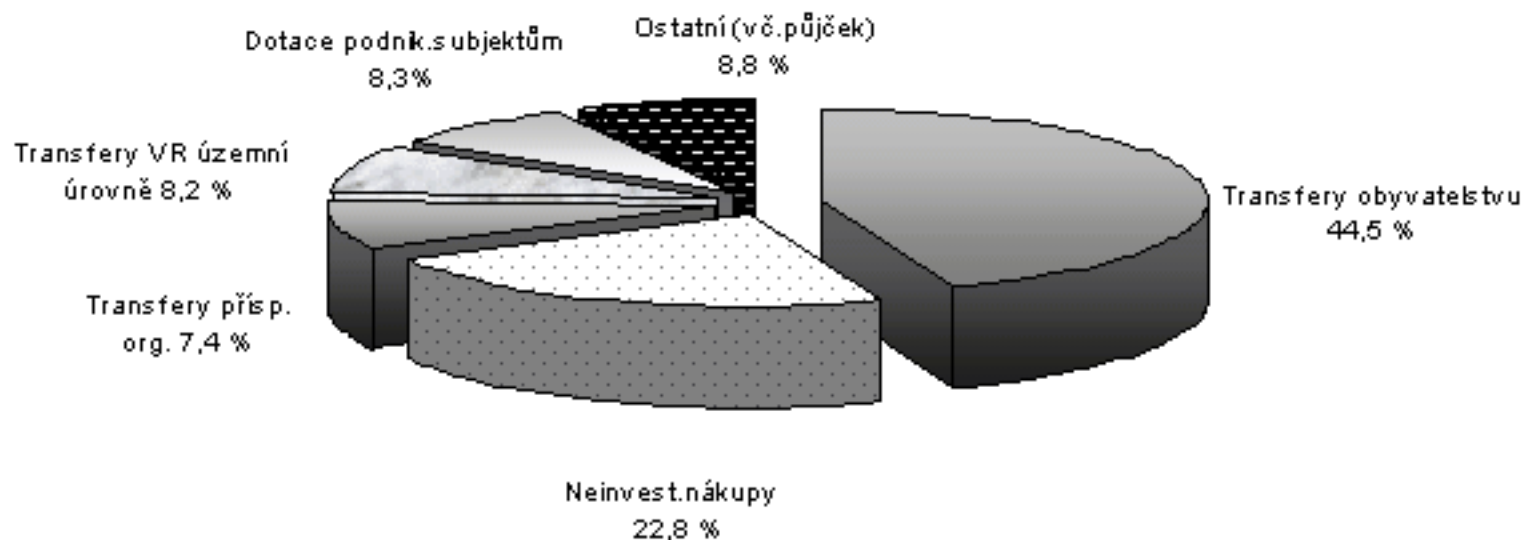
Alternativním zdrojem financování rozpočtového deficitu je růst peněžní zásoby tím, že centrální banka na otevřeném trhu nakupuje vládní cenné papíry, emitované vládou, pro krytí potřeb fiskální expanze. Dochází k **monetizaci rozpočtového deficitu.**

Souvislosti rozpočtového deficitu a veřejného dluhu: oboustranně kauzální vztah

Struktura příjmů státního rozpočtu

Struktura běžných výdajů státního rozpočtu

Financování deficitu veřejných rozpočtů

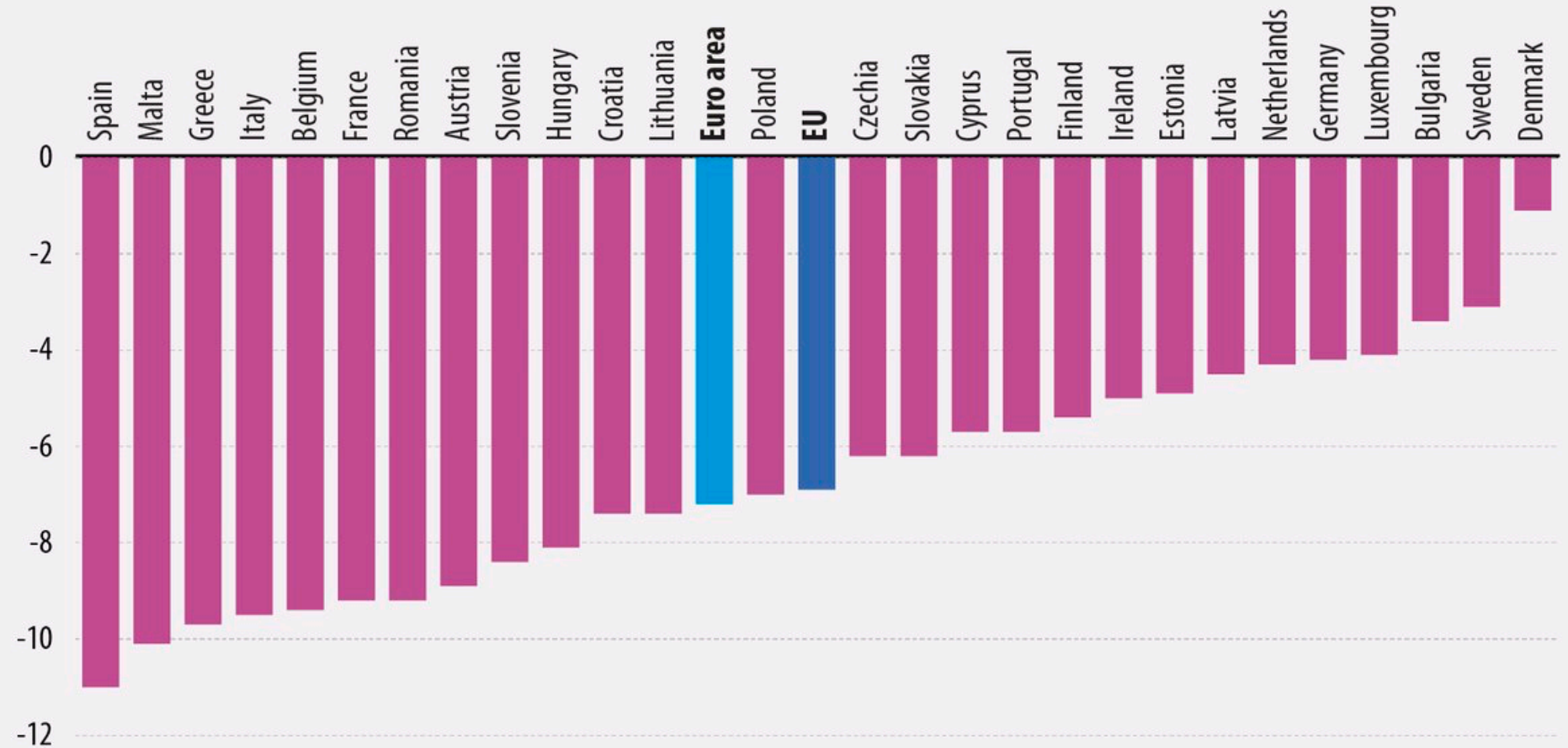
- 1) z přebytku minulých let (nejsou)
- 2) omezování výdajů (reformy?)
- 3) růst daňové zátěže
- 3) z privatizace státního majetku či hospodaření státních podniků
- 4) **dluhové financování, (vydání státních dluhopisů - nejčastější).**

Alternativním zdrojem financování rozpočtového deficitu je růst peněžní zásoby tím, že centrální banka na otevřeném trhu nakupuje vládní cenné papíry, emitované vládou, pro krytí potřeb fiskální expanze. Dochází k **monetizaci rozpočtového deficitu.**

Souvislosti rozpočtového deficitu a veřejného dluhu: oboustranně kauzální vztah

<https://slideplayer.cz/slide/12976956/>

Government deficit in the EU Member States in 2020 (% GDP)

Vládní a státní dluh

Absolutní výše státního dluhu dosáhla na konci roku 2022 hodnoty 2 894,8 mld. Kč (43 % HDP). Pro rok 2023 očekáváme nárůst zadlužení na 44% HDP, respektive 3 191,3 mld. Kč.

Vládní dluh je celkovým dluhem sektoru vládních institucí (půjčky, cenné papíry jiné než účasti mimo finanční deriváty a depozita držena ČKA). Do vládního sektoru patří kromě státního rozpočtu též operace Národního fondu, bývalého Fondu národního majetku, státní fondy; Podpůrný garanční rolnický a lesnický fond; Vinařský fond; Česká konsolidační agentura a její dceřiné společnosti; Česká inkasní; Správa železniční dopravní cesty; PPP Centrum; veřejné vysoké školy; část ústředně řízených příspěvkových organizací; místní rozpočty včetně nově vzniklých regionálních rad regionů soudržnosti; část místně řízených příspěvkových organizací a zdravotní pojišťovny.

Státní dluh je dluh definovaný podle zákona č. 218/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech jako souhrn státních finančních pasiv tvořených závazky státu, které vznikly ze státem přijatých zahraničních půjček, úvěrů od bank a z vydaných státních dluhopisů a jiných závazků státu (jiné státní cenné papíry). Nezahrnuje tedy žádné dluhové závazky mimorozpočtových fondů, systému zdravotního pojištění a místních rozpočtů, ani státní záruky nebo jakékoliv další podmíněné závazky vládního sektoru.

Vnitřní dluh vyžaduje úrokové platby držitelům obligací, což zvyšuje daně. Ale i tehdy jsou-li zdanění stejní lidé a platí-li v průměru totéž množství, které dostávají v podobě úroků, budou stále existovat deformační vlivy na pobídky, které jsou nevyhnutelně spojené s jakýmkoli daněmi.

Vnější dluh - země dluží cizincům, břemeno dluhové služby z vnějšího dluhu představuje snížení spotřebních možností země. Splácení vnějšího dluhu vyžaduje vývozní přebytek, což je pro některé země velice těžké.

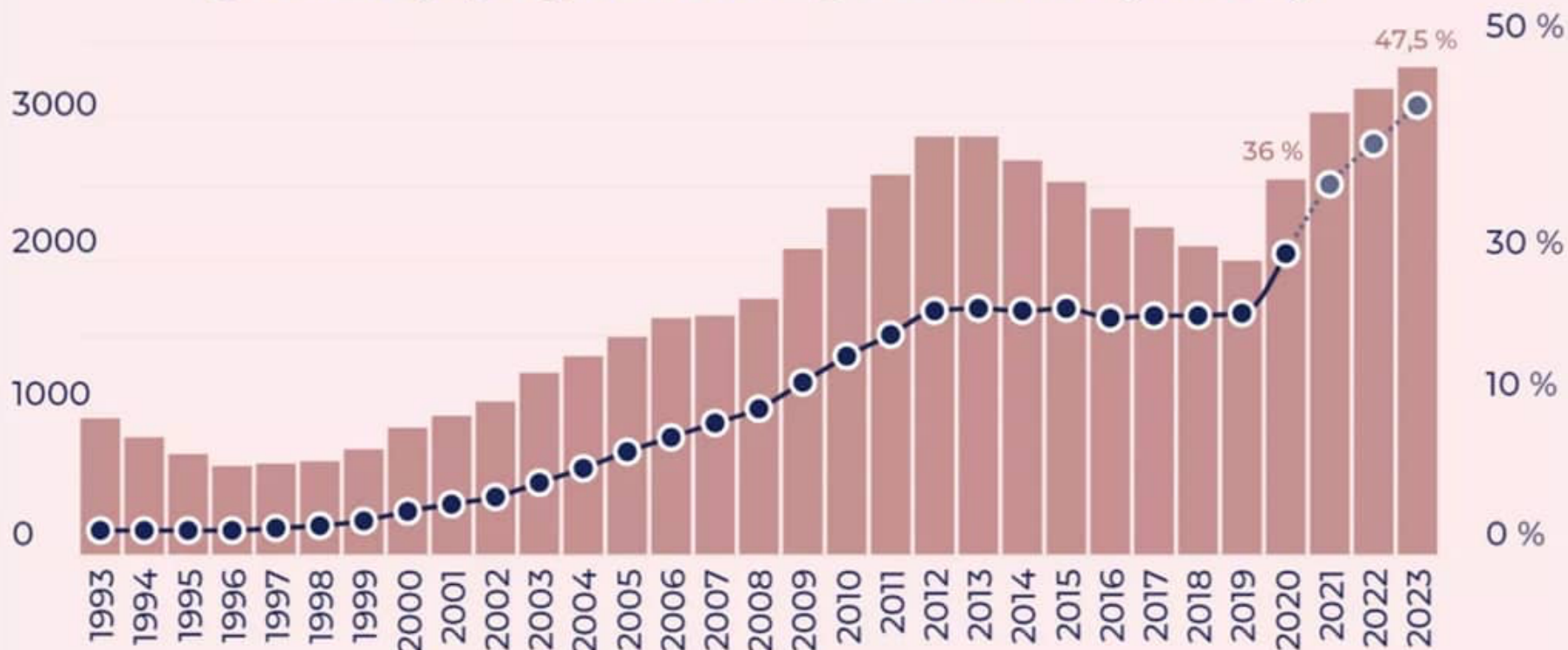
ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU A RADĚ
KONVERGENČNÍ ZPRÁVA ZA ROK 2022

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=COM%3A2022%3A280%3AFIN>

Státní dluh České republiky

v miliardách korun; s odhadem vývoje

● Odhad vývoje ● Státní dluh ● Poměr k HDP (pravá osa)

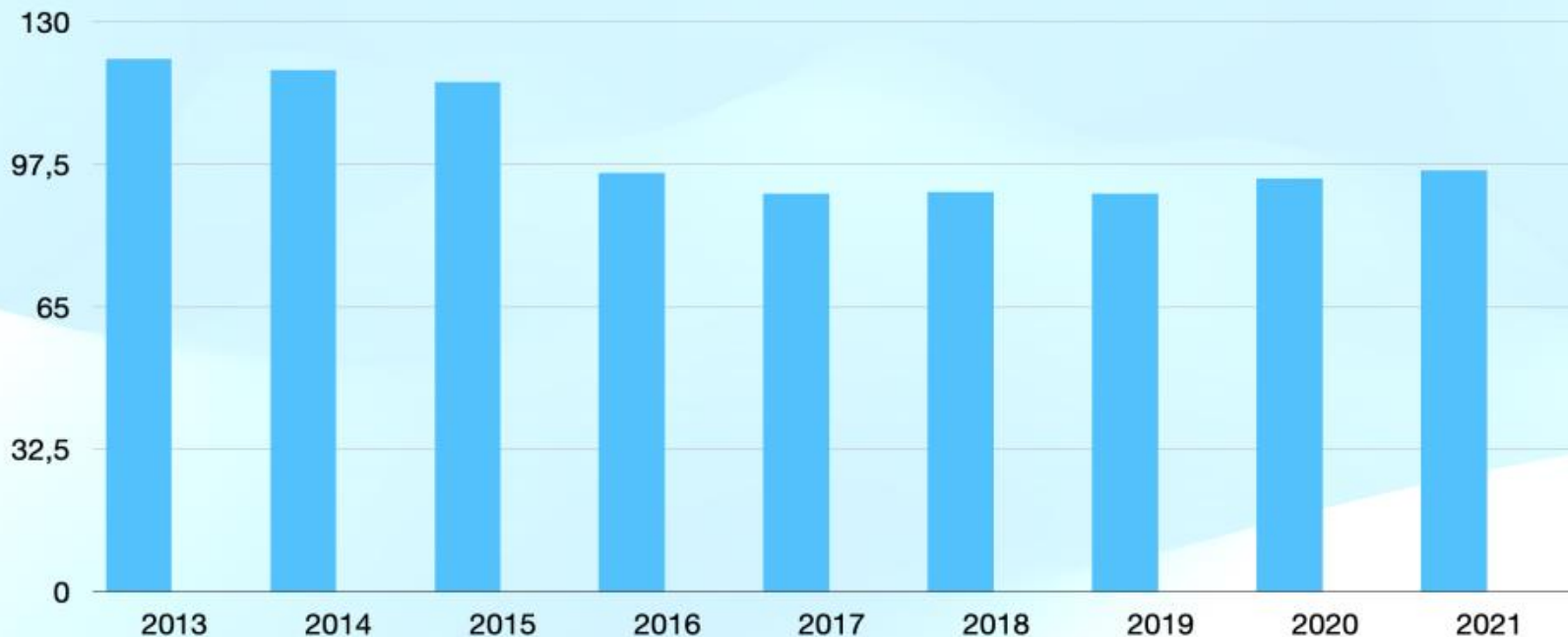

Zdroj: Ministerstvo financí

SZ BYZNYS

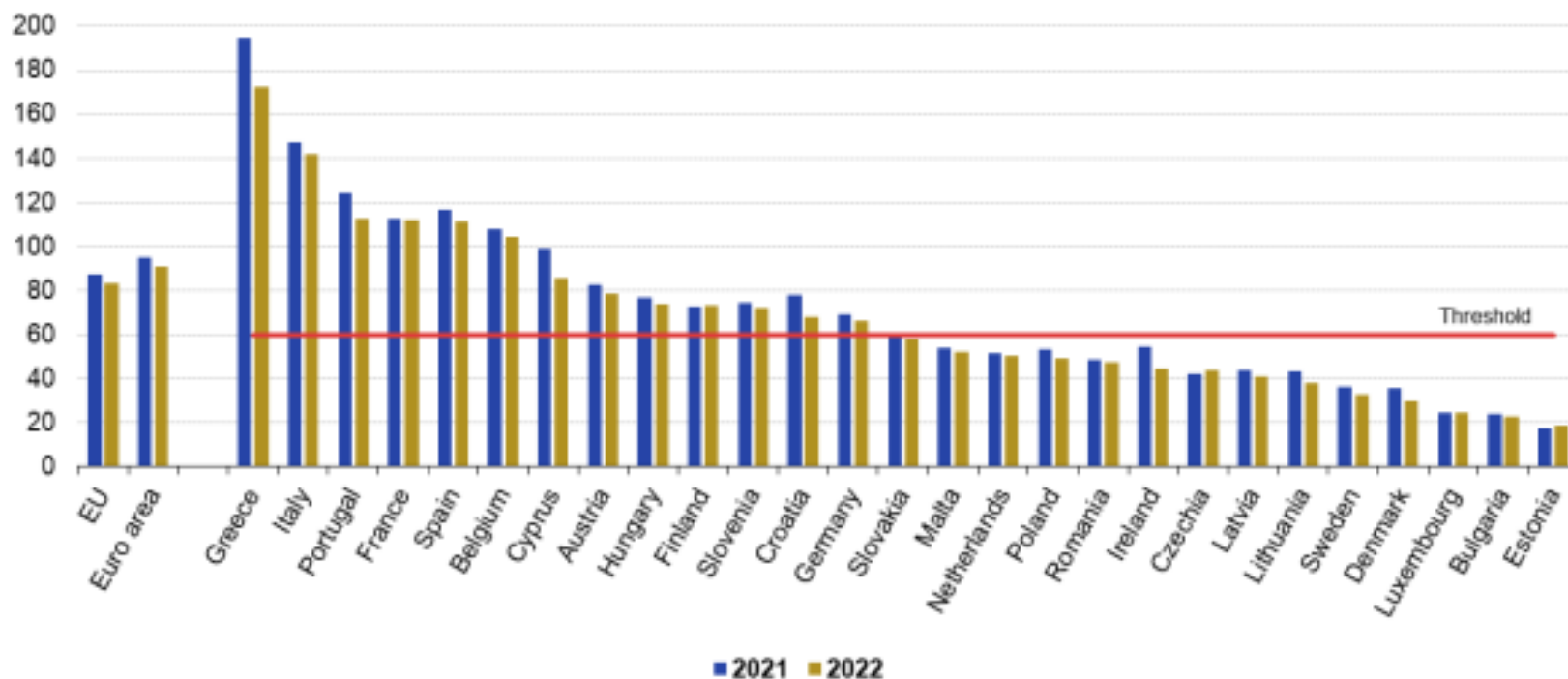
Územní rozpočty včetně zřízených PO vykázaly ke konci roku 2022 dluh ve výši 98,4 mld. Kč, což je o 2,5 % (o 2,4 mld. Kč) více než v roce předchozím. <https://www.mfcr.cz/cs/rozpocetova-politika/uzemni-rozpocety/hospodareni-uzemnich-rozpocetu/zadluzenost-uzemnich-rozpocetu/2022/zadluzenost-uzemnich-rozpocetu-v-roce-2022-53918#:~:text=Územn%C3%AD%20rozpočty%20včetně%20zř%C3%ADzených%20PO,.%20o%201%2C6%20mld.>

STAV DLUHU ÚZEMNÍCH ROZPOČTŮ V LETECH 2013 – 2021 (V MLD. KČ)

Zadlužení Evropské unie v prvním čtvrtletí 2023, meziročně kleslo z 87,4 procenta na 83,7 procenta hrubého domácího produktu (HDP), v rámci eurozóny z 95 procent na 91,2 procenta. V Česku se zadlužení vůči HDP meziročně zvýšilo.

General government debt, 2021 and 2022 (1)
 (General government consolidated gross debt, % of GDP)

(1) Data extracted on 20.10.2023
 Source: Eurostat (gov_10dd_edpt1)

Příčiny veřejných dluhů

1) Deficity státních rozpočtů

2) Mimorozpočtové příčiny

a) *Operace centrální banky na volném trhu* (monetizace dluhu → nákup vládních dluhopisů centrální bankou, pokud jsou nakoupeny od soukromých bank tak se objem státního dluhu zvýší)

b) *Majetkové operace*, které neprochází rozpočtem (záchrana bank a podniků v době krize-konsolidační agentury, nízké dividendy ČEZ, nízké příjmy z privatizace)

c) *Mimorozpočtové fondy* - hospodaření

3) Vývoj HDP (predikce růstu), zpětná vazba

Důsledky existence veřejného dluhu

- *je třeba „obsluhovat“ vládní dluh*, což znamená splácet nejen jistinu (dlužnou částku) ale i úroky. To může být spojeno s tendencí k dalšímu nárůstu zadlužení. K obsluze státního dluhu existuje ve státním rozpočtu zvláštní položka, tzv. náklady dluhové služby.
- *dochází nahrazování kapitálu veřejným dluhem*. Veřejný dluh vytlačuje ze zásoby bohatství národa kapitál a soukromý kapitál je nahrazován vládním dluhem. Lidé drží raději aktiva založená na veřejném dluhu než na kapitálu a soukromý kapitál je nahrazován vládním dluhem jako zdrojem úrokových výnosů → jsou vytěsňovány soukromé investice...zpomalení růstu ekonomiky a růst nezaměstnanosti

Dlouhodobé (nezamýšlené) efekty nadměrného růstu veřejných výdajů na soukromý sektor a ekonomiku

- rostou daně, klesá motivace k investicím
- narušení konkurence (předpoklad efektivní alokace)
- deformace cenových signálů
- strukturální deformace

Omezit neefektivnost vynakládání prostředků, které byly odebrány ve formě zdanění soukromým subjektům →

- 1) Kontrola nakládání s veřejnými prostředky (ex ante, ex post, audit, NKÚ)
- 2) Transparentnost vynakládání veřejných prostředků, přístup k informacím (laická kontrola)

Co s tím ?

Růst ekonomiky?

V ČR

Reforma mandatorních výdajů

- Penzijní reforma
- Reforma zdravotnictví
- Reforma školství
- Reforma státní správy

Reformy příjmů

- Daňové reformy

V Eurozoně?

VFEK

1. Úvod a přehled
2. Veřejný sektor a veřejné finance
3. Veřejné finance: funkce a efektivnost
4. Veřejné rozpočty: deficit a dluhová brzda
5. Veřejné dluhy: příčiny a financování
6. Evropská integrace a veřejné finance v EU
7. Rozpočet EU, evropské fondy, politiky a dotace
8. Evropská měnová unie a Eurozona
9. Finanční krize a dluhová krize Eurozóny
10. Fiskální pakt, a fiskální disciplína v EU a Euro

6. Evropská integrace: Milníky ve vývoji

1957 **Římské dohody**: spolupráce v oblasti obchodu a hospodářství: European Economic Community (EEC), Evropské *hospodářské* společenství/ **EHS**

1967 Spojení existujících společenství (European Coal and Steel Community/ESUO), Euroatom, EEC a vytvoření European Communities (EC), Evropských společenství→**ES**

1992 **Maastrichtská smlouva**, spolupráce v ekonomické oblasti byla doplněna o koordinaci v oblastech *zahraniční a bezpečnostní politiky a justice, občanství EU*, Strategie jednotného trhu, **Hospodářská a měnová unie (HMU)**

2007 podpis, 2009 ratifikace **Lisabonská smlouva**, EU získala právní subjektivitu→**EU**

Lisabonská smlouva se snaží sjednotit legislativní procesy a vymezit rozdělení pravomocí mezi EU a členskými státy. Nové rozdělení pravomocí pro instituce EU : pravomoci Evropské komise a Evropského parlamentu se zvýšily. Rada EU si zachovala významnou pozici v legislativním procesu V Radě EU o konečném znění návrhu hlasují pouze kompetentní ministři Evropský parlament - zrovnoprávnění jeho pozice ve schvalovacím procesu EU.

Negativní dopady Lisabonské smlouvy

- schvalovací proces bude komplikovanější a zdlouhavější.

<https://euroskop.cz/evropska-unie/historie-eu/>

Evropská integrace a krize:

Poválečná ekonomická krize: Pařížské a Římské dohody

Krize finanční a konec Brettonwoodské dohody 1973: vlastní měna (Wernerova zpráva)

Krize finanční a krize Eurozóny...

Krize imigrační

Krize covidová: Greendal (Next generation) a zdvojnásobení rozpočtu EU

Co je “EU” a “jednotný evropský trh”

Evropská unie je společenstvím 27 evropských států, které spojují hospodářské a politické cíle (zachování míru, stability a hospodářské prosperity). Společenství se postupně integrovalo a rozšiřovalo. Nemá ve světě obdobu. Nemá vládu ani armádu, nemá ministerstvo financí ale má centrální banku. Federace? Konfederace? má 24 úřední jazyky, 450 milionů lidí. Velkým dilematem, které politici i občané EU řeší, je míra politické integrace a to, jak má EU vystupovat navenek. Eurooptimisté chtějí mít z Unie federaci s vedením vystupujícím jednotně. Euroskeptici jsou proti politickému spojování a preferují pouze ekonomické společenství volného trhu.

Jednotný evropský trh zajišťuje volný pohyb zboží, služeb, kapitálu a osob na jednotném vnitřním trhu EU. Odstraňováním technických, právních a administrativních překážek se snaží umožnit občanům svobodně obchodovat a podnikat. Četné překážky na jednotném trhu však přetrvávají:

- fragmentované daňové systémy jednotlivých zemí
- oddělené vnitrostátní trhy v oblasti finančních služeb, energetiky a dopravy
- různorodá pravidla, normy a postupy v oblasti elektronického obchodování v jednotlivých zemích EU
- složitá pravidla uznávání odborných kvalifikací
- Volný pohyb pracovních sil je omezen rozličnými systémy sociálního, zdravotního a penzijního zabezpečení

Politiky EU

výlučné pravomoci EU: celní unie, hospodářská soutěž, měnová politika pro země eurozóny, zachování biologických mořských zdrojů v rámci společné rybářské politiky a společná obchodní politika - pravomoc přijímat právní předpisy převedena pouze na EU.

sdílené pravomoci EU: vnitřní trh, sociální politika, hospodářská, sociální a územní soudržnost, zemědělství a rybolov, vyjma zachování biologických mořských zdrojů, životní prostředí, ochrana spotřebitele, doprava, transevropské sítě, energetika, prostor svobody, bezpečnosti a práva, společné otázky bezpečnosti v oblasti veřejného zdraví, činnost v oblasti výzkumu, technologického rozvoje a vesmíru, společná politika v oblasti rozvojové spolupráce a humanitární pomoci - pravomoc je sdílena. Členské země mohou přijímat právní předpisy pouze v případě, že Unie v uvedených oblastech ještě nepředložila legislativní návrh, nebo ho ani předložit nehodlá.

podpůrné pravomoci EU: ochrana a zlepšování lidského zdraví, průmysl, kultura, cestovní ruch, všeobecné vzdělávání, odborné vzdělávání, mládež a sport, civilní ochrana a správní spolupráce. V těchto oblastech může EU členské země pouze podporovat a koordinovat. Unie nemá pravomoc přijímat právní předpisy a nesmí do legislativních opatření členských zemí zasahovat.

<https://euroskop.cz/evropska-unie/politiky-eu/>

Společná obchodní politika

Se vznikem **celní unie** (1968) začalo EHS vůči třetím zemím vystupovat jako celek a obchodní politika se stala **výlučnou pravomocí Evropských Společenství**. Členské země nemohou provádět zahraničně obchodní politiku nezávisle a samostatně.

Obsah společné obchodní politiky vymezují články 131 - 134 Smlouvy o založení ES . GŘ pro obchod předkládá Radě návrhy opatření společné obchodní politiky.

Cíle společné obchodní politiky EU:

- prosazování otevřeného obchodního systému ve světě
- ochrana zájmů EU a členských zemí zejména v případech, kdy by měl volný obchod nepříznivé dopady na ekonomickou situaci, prosperitu, zaměstnanost či obchodní bilanci v EU.

Lisabonská smlouva: Rozšiřuje se pravomoc EU pro oblast přímých zahraničních investic (dosud pravomoc členských států).

Společná politika v oblasti konkurence

- 1) Zákaz kartelových dohod
- 2) Zneužití monopolního postavení
- 3) Kontrola fúzí (koncentrace)
- 4) Zákaz veřejné podpory (státní pomoci)**
- 5) Kontrola veřejných zakázek

(Společná) zemědělská politika EU

- největší položka rozpočtu
- na SZP přispívá každý obyvatel unie ročně 100 €
- finanční prostředky slouží pro zajištění kvalitních potravin a odpovídajících příjmů 19 milionů evropských zemědělců
- zemědělská půda a lesy pokrývají převážnou většinu evropského území (více než 90 %)
- zvýšení zemědělské produktivity (na pracovníka i ha)
- v důsledku dotací došlo k nadměrnému zvýšení zemědělské produkce, EU se od 70. let změnilo z importéra zemědělské produkce na exportéra

7. Rozpočet EU - není to klasický rozpočet ale široce zaměřený fond

nástroj k financování integračních aktivit v rámci EU od roku 1970. Rozpočet je sestavován v souladu s Finanční perspektivou EU (víceletý finanční rámec) na základě dohody EP, Rady a EK. Finanční rámec stanoví rozpočtové priority na 7 let (maximální velikost a složení „předvídatelných“ výdajů EU) → dlouhodobé plánování.

Roční rozpočet činí 1,24 % hrubého národního produktu EU. (v roce 2009 přibližně 113 miliard eur, 235 EUR na občana EU → nástroj přerozdělení).

Společný návrh rozpočtu EU na rok 2024 byl dohodnut v rámci jednání Rady EU s Evropským parlamentem 11. listopadu, a schválen na plenárním zasedání 22. listopadu. Celkové závazky jsou stanoveny na 189 385,4 milionu eur a celkové platby činí 142 630,3 milionu eur.

V rámci výdajových stropů současného víceletého finančního rámce na období 2021–2027 bylo ponecháno k dispozici 360 milionů eur, aby mohla EU reagovat na nepředvídatelné potřeby.

Výdaje rozpočtu EU

Zemědělská politika - největší rozpočtová položka, klesá (v období 1968 – 1975 činila 93 % rozpočtu, 2007 – 2013 v průměru 43 %). V současnosti cca 1/3 rozpočtu

Strukturální opatření (regionální politika, politiky soudržnosti, resp. Kohezní politika - (cca 36 % rozpočtových výdajů). Finance plynou do *Evropského fondu regionálního rozvoje (ERDF)*, *Evropského sociálního fondu (ESF)* a *Fondu soudržnosti*.

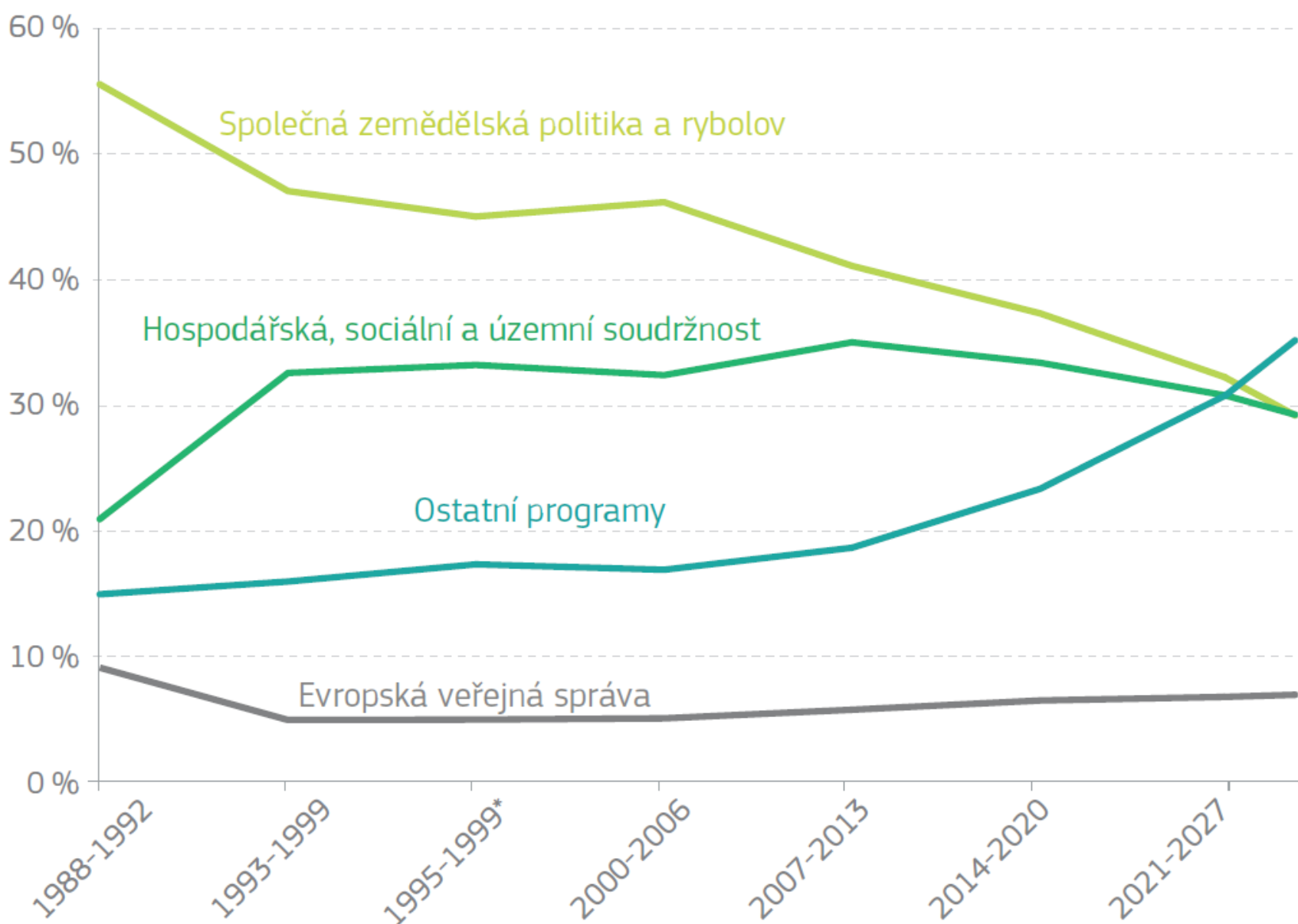
Výdaje na posílení konkurenceschopnosti EU - cca 8,5 % rozpočtových výdajů (výdaje na výzkum a technologický rozvoj, transevropské dopravní a energetické sítě, vzdělávací programy, podporu podnikání a další politiky směřující k podpoře konkurenceschopnosti EU)

Spolupráce se třetími zeměmi - cca 5,7 % rozvojové země, předvstupní pomoc a pomoc v rámci tzv. sousedské politiky.

Občanství, svoboda, bezpečnost a právo - výdaje určené na řízení migrace, boj proti terorismu, ochranu základních lidských práv a na soudní spolupráci. Do této kategorie spadají i programy na podporu kultury, ochranu spotřebitele či evropské audiovizuální produkce.

EU jako globální hráč

Administrativa 7%

Zdroj: Evropská komise

*Upraveno pro účely rozšíření z roku 1995

Příjmy rozpočtu EU

1. Tradiční vlastní zdroje – cla a zemědělské poplatky z cukru vybírané od roku 1970, dnes přibližně 10 % příjmů,
2. DPH – přibližně 10 % příjmů,
3. HND – největší podíl na rozpočtu, přibližně 70 % příjmů,
4. Zdroj z plastového odpadu – nová kategorie od 1. ledna 2021, přibližně 4 % příjmů,
5. Ostatní příjmy – daně zaměstnanců EU z jejich platů, pokuty společností, které porušovaly hospodářskou soutěž a další; přibližně 2-8 % příjmů.

Straková E., ROZPOČET EU V ANALOGII S FEDERÁLNÍM ROZPOČTEM USA: DISKUZE O MOŽNÝCH PODOBÁCH ROZPOČTU EVROPSKÉ UNIE V KONTEXTU POSÍLENÍ JEHO VÝZNAMU1

https://www.csas.cz/static_internet/cs/Evropska_unie/Mesicnik_EU_aktualit/Mesicnik_EU_aktualit/Prilohy/Mesicnik_2010_08.pdf

Víceleté finanční rámce EU - dlouhodobé rozpočty

Od roku 1988 funguje EU s dlouhodobými rozpočty, jež se nazývají **víceleté finanční rámce (VFR)**.

Dlouhodobé rozpočty poskytují stabilní rámec stanovící celkové výdajové limity s cílem:

- sladit výdaje s politickými prioritami EU
- zvýšit předvídatelnost financí EU pro spolufinancovatele a příjemce finančních prostředků
- zajistit rozpočtovou kázeň
- usnadnit přijímání ročního rozpočtu EU

V současnosti pokrývá VFR období **sedmi let**.

Dlouhodobý rozpočet EU na období 2021–2027 a nástroj Next Generation EU

Dlouhodobý rozpočet EU na období 2021–2027 spolu s nástrojem na podporu oživení Next Generation EU (NGEU) podporuje oživení po pandemii covidu-19 a dlouhodobé priority EU v různých oblastech politiky.

Tento komplexní finanční balíček kombinuje:

- 1 216 miliard eur jako součást víceletého finančního rámce (v běžných cenách)
- 807 miliard eur v rámci mimořádného nástroje na podporu oživení NGEU (v běžných cenách)

<https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/the-eu-budget/long-term-eu-budget-2021-2027/>

I. JEDNOTNÝ TRH, INOVACE A DIGITÁLNÍ OBLAST

187,4 MLD. EUR

- 1 Výzkum a inovace
- 2 Evropské strategické investice
- 3 Jednotný trh
- 4 Vesmír

SOUDRŽNOST A HODNOTY

442,4 MLD. EUR

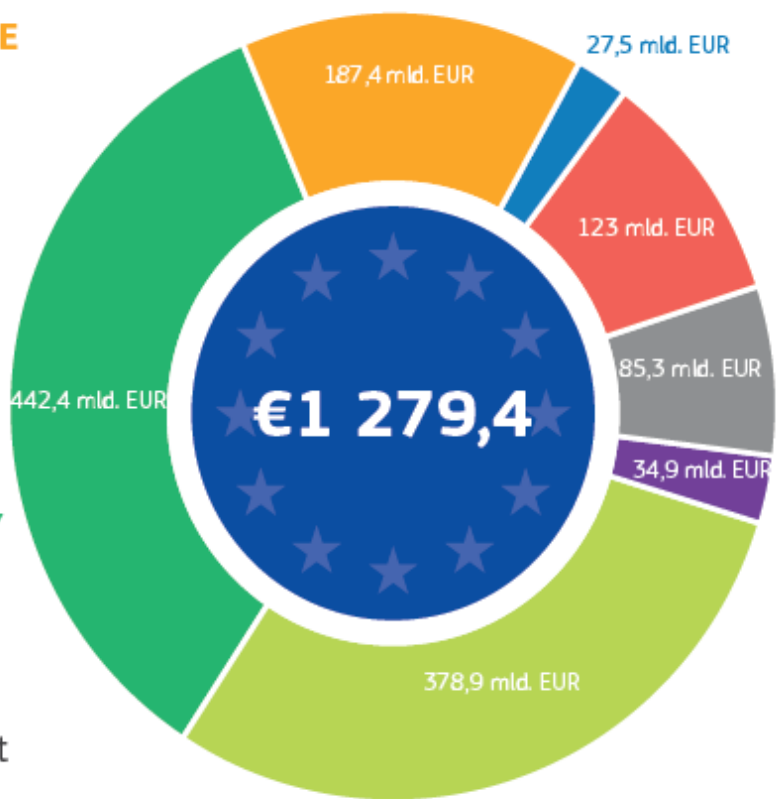
- 5 Regionální rozvoj a soudržnost
- 6 Hospodářská a měnová unie
- 7 Investice do lidí, sociální soudržnost a hodnoty

PŘÍRODNÍ ZDROJE A ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

378,9 MLD. EUR

- 8 Zemědělství a námořní politika
- 9 Životní prostředí a oblast klimatu

BEZPEČNOST A OBRANA

27,5 MLD. EUR

- 12 Bezpečnost
- 13 Obrana
- 14 Reakce na krizi

SOUSEDSTVÍ A SVĚT

123 MLD. EUR

- 15 Vnější činnost
- 16 Předvstupní pomoc

MIGRACE A SPRÁVA HRANIC

34,9 MLD. EUR

- 10 Migrace
- 11 Správa hranic

EVROPSKÁ VEŘEJNÁ SPRÁVA

85,3 MLD. EUR

- 17 Evropská veřejná správa

Next Generation EU (NGEU)

schválen doplnkově k VFR 2021-2027 v objemu 807 mld. EUR,(Tato částka je v běžných cenách. Odpovídá částce 750 miliard eur v cenách z roku 2018) které si Evropská komise vypůjčí na finančních trzích se zárukou rozpočtu EU. Tyto prostředky pak v letech 2021-2024 prostřednictvím rozpočtu EU posilují vybrané rozpočtové kapitoly a nástroje, případně budou z menší části poskytnuty ve formě půjček pro členské státy. Půjčky budou následně spláceny v období 2028-2058 navýšenými odvody do rozpočtu EU či případně zavedením nových vlastních zdrojů. **Víceletý finanční rámec pro období 2021–2027** je členěn do sedmi výdajových okruhů (Headingů), z nichž některé jsou finančně posíleny z NGEU:

https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/recovery-plan-europe_cs

<https://euroskop.cz/evropska-unie/vicelety-financni-ramec/>

Víceletý finanční rámec na období 2021–2027 a NGEU

NextGenerationEU

Rozpočtová položka

Všechny částky v eurech jsou v běžných cenách. Zdroj: Evropská komise

VFR

Rozpočtová položka	VFR	NGEU
1. Jednotný trh, inovace a digitální agenda	149,5 miliardy eur	11,5 miliardy eur
2. Soudržnost, odolnost a hodnoty	426,7 miliardy eur	776,5 miliardy eur
3. Přírodní zdroje a životní prostředí	401 miliard eur	18,9 miliardy eur
4. Migrace a správa hranic	25,7 miliardy eur	–
5. Bezpečnost a obrana	14,9 miliardy eur	–
6. Sousedství a svět	110,6 miliardy eur	–
7. Evropská veřejná správa	82,5 miliardy eur	–
CELKEM VFR	1 210,9 miliardy eur	806,9 miliardy eur

Fondy EU a jejich čerpání

Fondy Evropské unie slouží k financování politik EU a jsou pod správou Evropské komise. Finance jsou rozdělovány v rámci tzv. programových období, trvajících 7 let v souladu Víceletými finančními plány. Kromě rozpočtu jsou stanovovány nové cíle a priority, jichž se členské státy snaží dosáhnout. Fondy zahrnují Evropský fond pro regionální rozvoj (EFRR/ERDF), Evropský sociální fond (ESF), Fond soudržnosti (FS) (Kohezní fond), Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EAFRD), Evropský námořní a rybářský fond (EMFF).<https://www.euodesk.cz/granty/fondy-a-programy-eu>

Členské země čerpají prostředky z Evropských fondů na základě operačních fondů, které jsou spravovány na národní úrovni. Fondy EU jsou určeny ke spolufinancování programů zahrnutých pod Dohodou o partnerství: **Dohody o partnerství na období 2021–2027 (DoP)** s přílohou "**Přehled vymezení a doplňkovosti mezi fondy a ostatními nástroji EU**", která byla schválena Evropskou komisí v květnu 2022 a aktualizována na národní úrovni v červnu 2023.

Ministerstvo pro místní rozvoj - orgán pro koordinace

MFČR - orgán pro audit a správu, a koncepčně a metodicky řídí toky finančních prostředků z rozpočtu EU a zahraničí poskytnuté ČR v rámci fondů EU.

<https://www.dotaceeu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr/kohezni-politika-po-roce-2020/dohoda-o-partnerstvi/verejna-konzultace-k-prvni-mu-navrhu-dohody-o-partn>

Náklady a přínosy členství ČR v EU

Celkově od vstupu České republiky do EU v květnu 2004 do 30. června 2012 odvedlo Česko do unijního rozpočtu 285,37 miliardy korun a získalo 468,38 miliardy. Kladné saldo čisté pozice tak od vstupu do EU do poloviny letošního roku podle Ministerstva financí činí 183 miliard Kč.

čistý příliv peněz z EU nelze brát kritérium pro hodnocení našeho členství v Unii. Z ekonomického hlediska jsou významnější přínosy ve formě přístupu na trh s půl miliardou nadprůměrně bohatých spotřebitelů a na straně nákladů pak například byrokracie spojená s implementací některých evropských norem.

Hospodářská a měnová unie

Eurozóna

Členy **Hospodářské a měnové unie (Economic and Monetary Union - EMU)** jsou všechny země EU (28).

1978 Projekt ECU; mechanismus směnných kurzů „ERM“

1987 Projekt HMU

1992 Maastrichtská kritéria pro vstup do Eurozóny

1997 **Pakt stability**, který měl zabezpečit rozpočtovou disciplínu zemí po přijetí eura a vytvoření ERM II (European Exchange Rate Mechanism). Měnové kurzy v ERM II se smí pohybovat +/- 15 % od kurzu eura, dva roky před prověřením možnosti vstupu do závěrečného stadia nesmí členská země devalvovat svou měnu oproti měnám ostatních členských zemí EU)

1998 – vytvořena Evropská centrální banka, společná měnová politika

Vstup do Eurozóny a zavedení EURA: Maastrichtská (konvergenční) kritéria

- **Cenová stabilita** – průměrná roční inflace ne více než 1,5 p. b. průměrnou roční inflaci tří členských zemí s nejlepšími hodnotami inflace (hodnota inflace nižší, ale blízká 2 %)
- **Stabilita devizového kurzu** – alespoň dva roky před vstupem do měnové unie by se kandidátská země měla zapojit do ERM II
- **Konvergence dlouhodobých úrokových sazeb** – dlouhodobá nominální úroková míra nesmí přesahovat o více než 2 p. b. průměr tří zemí s nejlepšími výsledky týkajících se cenové stability
- **Výše hrubého veřejného dluhu** – podíl veřejného dluhu na HDP nesmí překročit 60 %, podíl deficitu státního rozpočtu na HDP musí být menší než 3 %.

Evropská centrální banka

- se sídlem ve Frankfurtu nad Mohanem je odpovědná za řízení měnové politiky eurozóny, např. prostřednictvím stanovení úrokových sazeb.
- Jejím prvotním úkolem je **zajištění cenové stability**, aby inflace nepoškozovala evropskou ekonomiku.
- Kromě toho odpovídá za definování a **provádění měnové politiky Evropské unie**. Banka rozhoduje nezávisle na vládách a ostatních subjektech.

EUROZONA

1.1.1999 –splnilo konvergenční (Maastrichtská) kritéria 11 zemí:

Cenová stabilita;

Fiskální stabilita

Kurová stabilita;

Úroková stabilita.

Euro do 2002 v elektronické podobě

2002 Zánik měn 11 národních –EURO, ECB

Členské státy Evropské unie jsou zavázány vstoupit do Eurozóny. Z této povinnosti jsou vyvázány Velká Británie a Dánsko, které mají vyjednané výjimky (takzvaný opt-out neboli trvalou výjimku), a Švédsko, které si nevstoupením do ERM II zařídilo de facto opt-out.

Dluhová krize v Eurozoně

finanční krize 2007 → dluhová krize 2008 → hospodářská krize 2009 → krize v Eurozone →

3 aspekty krize

Bankovní krize (Irsko)

Fiskální krize (Řecko a Španělsko)

Hospodářská krize (Itálie, Španělsko, Řecko)

→ důsledky pro EMU a EU integration ?

- Prohloubení integrace (**centralizace rozhodování**)
- bankovní unie

Průběh dluhové krize eurozóny a průběžné snahy o řešení

Krizi eurozóny odstartovalo přiznání **Řecka**, že roční schodek řeckého státního rozpočtu v roce 2010 není 3,7% ale 12,5 % (Řecko nemělo být v eurozóně).

Květen 2010 schválily **EU a MMF** (tzv. první záchranný balík) Řecku půjčku 110 miliard EUR výměnou za drastická úsporná opatření (propuštění části státních zaměstnanců, plošné snížení důchodů a zvýšení věku odchodu do důchodu, zmražení investic do infrastruktury).

Investoři se začali odvracet od vládních dluhopisů Řecka a dalších předlužených zemí. **ECB** začala tyto dluhopisy (10. května 2010) skupovat ve snaze snížit výnosy

Červen 2010 **Vytvoření EFSF (European Financial Stability Facility)** 440 miliard eur

Listopad 2010 **Irsko** požádalo o pomoc, aby mohlo sanovat své banky. Po schválení úsporného programu dostalo 85 miliard eur (první "balík" z EFSF)

Květen 2011 **Portugalsko** získalo 78 miliard eur (druhý „balík“ z EFSF)

Dluhová krize - pokračování

říjen 2011 již 14. protikrizový summit EU za posledních 21 měsíců. Navrhl **navýšení EFSF až na bilion eur** s tím, že si bude moci půjčovat na kapitálovém trhu. Ani 1bn EUR by nebyl dostatečný pro řešení dluhové krize Itálie (a Španělska). Požadavek, aby soukromí investoři akceptovali padesátiprocentní odpis řeckého vládního dluhu.

Velké evropské **banky musejí doplnit svůj kapitál o 106 miliard eur.**

Státní dluhopisy (jejich rating se snižuje) a investoři je odmítají nakupovat. Dluhopisy jsou v bilancích bank a s propadem ratingu musí banky doplnit kapitál, aby dodržely pravidla regulátora.

Bylo třeba refinancování splatných dluhopisů zemí PIIGS.

V prvním čtvrtletí 2012 byla jejich hodnota 184 miliard eur, za celý rok 582 miliard.

....Dluhová krize pokračuje.

velké země – snížení ratingu (bankovní sektor by potřeboval další rezervy)

další země mohou přijít s požadavkem na odpis části dluhů

Zvažované scénáře řešení dluhové krize v eurozóně a očekávané důsledky

- 1) **Vydání společných dluhopisů** „Eurobondů“ a dohled EK (rozpočtová disciplína, škrty v rozpočtech, dohled nad rozpočty)
- 2) **ECB poskytne úvěr nebo nakoupí státní dluhopisy** (přes IMF). Nákup státních dluhopisů je vzhledem k rostoucí monetární bázi legislativně omezen. Dochází ke zvýšení peněz v oběhu, což má makroekonomické důsledky jak na agregátní cenovou hladinu, tak na pohyb úrokových sazeb. Lidem v Evropě se znehodnotí úspory v investičních a penzijních fondech, banky budou muset zvýšit svůj kapitál a přestanu půjčovat.
- 3) **Řízený bankrot zadlužených zemí** (vystoupení Řecka z eurozóny) znamenal by problémy pro banky a další instituce, které drží dluhopisy zadlužených států (PIIGS). Na trhu jich je za víc než 1,5 bilionu eur.

2013 – Snaha o prolomení „začarovaného kruhu“

Banky jsou hlavními investory do státních dluhopisů. Finanční krize, která se projevuje snížením růstu ekonomiky, což vede ke snížení hodnoty státních dluhopisů a investoři (banky) se dostávají do ztráty. Vzniká potřeba jejich zachraňování z veřejných zdrojů, čímž se ale dále prohlubují veřejné dluhy a dojde k dalšímu poklesu hodnoty státních dluhopisů. To vede k dalším ztrátám investorů (bank) do státního dluhu...jsou-li banky zachraňovány z veřejných prostředků, veřejný dluh se zvyšuje a roste i zadlužení soukromého sektoru.

Popsaný scénář se týká jen některých evropských ekonomik a jejich bankovních sektorů.

Co s tím?

- V krátkém horizontu kapitálové posílení bankovního sektoru
- dlouhodobé systémové řešení: bankovní unie
- Zmenšit veřejný sektor a mít vyrovnané veřejné rozpočty

EU reakce na krizi

Více centralizace

- Integrovaný finanční rámec (*Banking Union*)
- Integrovaný rozpočtový rámec (*Stability and Growth Pact, Fiscal pact*)

*ve výši 1 074,3 miliardy eur, mimořádný nástroj na podporu oživení
Next Generation EU (NGEU) ve výši 750 miliard eur 1,8 bilionu eur*

–

Pakt stability a růstu

1997 stanovil závazná pravidla rozpočtové kázně, aby případné vysoké schodky státních rozpočtů nebo vysoké veřejné dluhy neohrožovaly stabilitu eura

- spočívá v koordinaci národních fiskálních politik v hospodářské a měnové unii. Byl zaveden s cílem ozdravit veřejné finance a zabránit vzniku „nadměrných“ schodků.

- dodržování pravidel je monitorováno Evropskou komisí a ostatními členskými státy prostřednictvím Rady ministrů financí a hospodářství (ECOFIN).

Selhání Paktu → 2005 reforma Paktu, posílení preventivní síly pravidel, zohlednění cyklického charakteru fiskálního vývoje a výchozích parametrů jednotlivých zemí...

neplní se a není respektován. Itálie a Belgie nedodržela 60ti% zadluženost před zavedením eura od ledna 2002. Řecko falšovalo statistické údaje. Sankce za neplnění Maastrichtských kritérií nikdy nikdo neuložil– Francie a Německo nedodržovaly Maastrichtská kritéria v letech 2003-2004, EK je žalovala, Evropský soud vyšel do ztracena...

Smlouva o stabilitě, koordinaci a správě v HMU (Fiskální pakt)

Hlavy států a předsedové vlád členských států EU (s výjimkou Spojeného království a České republiky podepsali dne 2. března 2012. V platnost vstoupila v roce 2019. ČR přistoupila až v roce 2020. (Sdělení č. 46/2020 Sb. m. s.)

Cílem smlouvy je zajistit stabilitu eurozóny jako celku, posílit fiskální kázeň zavedením sankcí a dohledu, a zavedením „pravidla vyrovnaného rozpočtu“.

Cílem je, aby byla do pěti let od svého vstupu v platnost začleněna do práva EU.

Má být nástrojem řešení krize jednotné měny euro a povede k zvýšení rozpočtových pravomocí orgánů EU s cílem **snížit rozpor fiskální a monetární částí procesu hospodářské a měnové unifikace.**

Hlavní pravidla fiskálního paktu

Vnitrostátní rozpočty budou vyrovnané (roční strukturální schodek veřejných financí nepřekročí 0,5 % nominálního HDP). Pokud se členský stát od tohoto pravidla odchýlí, dojde k sankci.

Členské státy mají povinnost začlenit „pravidlo vyrovnaného rozpočtu“ do vnitrostátních právních systémů, pokud možno na ústavní úrovni. Lhůta pro splnění této povinnosti je 1 rok.

Neprovede-li některý členský stát „pravidlo vyrovnaného rozpočtu“ včas, rozhodne o dané věci Soudní dvůr EU. Rozhodnutí Soudního dvora bude závazné a v případě jeho nesplnění může následovat pokuta až do výše 0,1 % HDP. Je-li měnou dotčené země euro, poplyne uvedená částka do Evropského mechanismu stability (EMS), jinak bude příjmem rozpočtu EU.

Členské státy budou Evropské komisi a Radě podávat zprávy o svých plánech týkajících se emisí dluhopisů k financování veřejného dluhu a budou vzájemně i spolu s orgány EU předem koordinovat všechny zásadní hospodářské reformy.

Bankovní unie

(i) **Jednotný evropský bankovní dohled**, Single Supervisory Mechanism (SSM), který přenáší pravomoci bankovního dohledu z národní na evropskou úroveň (cca 130 bank), hledání špatných úvěrů, stres-test.;

(ii) **Společný evropský systém pojištění vkladů v evropských bankách**; Deposit Guarantee Schemes (DGS)

(iii) **Společný evropský systém pro ozdravení a restrukturalizaci bank** (nástroj řešení insolvence bank) (*Single resolution mechanism-SSM*) *Evropský měnový fond?*

Může bankovní unie prolomit „bludný kruh“ mezi bankami a státy? Kdo bude platit rekapitalizaci problematických bank?

ČR: Výhody a nevýhody zavedení EURO

Výhody

- společná měna přináší **transparentnost** a srovnatelnost cen
- odpadá **kurzové riziko**
- **zrychlení a zjednodušení přeshraničních plateb** v euru, které jsou v podstatě platbami vnitrostátními. Tato výhoda platí přiměřeně i pro platby v euru z ČR do zemí evropské měnové unie, protože i náš stát se připojil k trendu zjednodušování a zrychlování přeshraničních plateb v této nové měně
- **snížení transakčních nákladů** (poplatky na vedení účtů, za směnárenské operace)

Nevýhody

- neomezený pohyb kapitálu přináší **nebezpečí přelévání zdrojů z oblastí s nižší produktivitou do oblastí, kde je produktivita vyšší**
- přechod na euro přináší pro každý podnik **nové náklady spojené s adaptací na euro**, včetně nákladů na přípravu managementu a zaměstnanců, informovanost klientů, informační materiály, zpracování dat atd.
- **směnný kurz a úrokové sazby není možné používat jako nástroj obchodní a měnové politiky**
- **Zvýšení cenové hladiny**
- **Přijetím eura by ČR povinně vstoupila do Evropského, stabilizačního mechanismu (ESM), tzv. eurovalu, což by znamenalo další výdaje veřejných rozpočtů.**

Ukončení kursu

Předpokladem ukončení kursu je kvalitní seminární práce dle následujících pokynů. Téma je vybíráno z níže uvedeného seznamu. Doporučuji prokonzultovat a schválit předem výzkumnou otázku, teorii (relevantní koncepty a definice) a zvažovanou statistickou analýzu (tabulku, graf) s vyučujícím.

Náležitosti seminární práce: Na titulní straně je uveden název práce, jméno autora, druh a místo studia, název kursu, datum zpracování. Na další stránce je abstrakt a klíčová slova, obsah s názvy kapitol a subkapitol. Rozsah semestrální práce je min. 5 normostran ve Wordu (10000 znaků), včetně grafů a tabulek a max. 10 normostran. Přílohy se do počtu znaků nepočítají. Práce se odevzdává pouze v elektronické podobě (e-mailem), nejpozději den před zkouškou.

Struktura práce

1. *Úvod* (výzkumná otázka a přístup ke zpracování tématu, metoda, použitá statistická data)

2. *Stat'* (hlavní část práce – teoretická východiska a analýza dat)

3. *Závěr* (shrnutí a odpověď na zadanou otázku, vlastní kritický názor podpořený argumenty)

- Seznam použité literatury (autor, název článku či knihy, rok a vydání), a internetových zdrojů na konci práce (v textu uveden odkaz na zdroj a rok), v seznamu literatury musí být alespoň jeden akademický zdroj, raději více

- Případné přílohy jsou uvedeny za seznamem literatury a jsou očíslovány tak aby v textu na ně mohl být odkaz

U statistických a číselných údajů musí být uveden zdroj (v textu pod čarou, pod tabulkou a grafem jako Zdroj: Český statistický úřad, Eurostat, internetový odkaz atd.). Tabulka či graf zpracovávaná autorem seminární práce, je zdroj: „Vlastní zpracování na základě dat...“.

Kriteria hodnocení seminární práce

Výsledná známka je souhrnem splnění následujících kritérií:

- 1) Aktuálnost a formulace výzkumné otázky a formální náležitosti včetně citačního kodexu (20%)
- 2) Kvality použité zdrojové literatury a analýzy potřebné k zodpovězení otázky (relevantní teorie a analýza podpořená argumenty, citacemi existujících výzkumných prací či analýz, fakty, statistikami, grafy, čísla, logickou argumentací atd.) 40%
- 3) Kvalita závěrů, odpověď na výzkumnou otázku, schopnost formulace vlastního názoru a **schopnosti kriticky přistoupit k tématu** 40%

•

Doporučená témata a doporučené výzkumné otázky

1. **Reforma veřejného sektoru (VS) a veřejných financí v České republice (ČR).** *Jak je veliký VS v ČR, Jak lze měřit velikost VS? Roste VS nebo se zmenšuje?*
2. **Struktura a schodky státního rozpočtu ČR.** *Příčiny, důsledky a možnosti financování. Pomáhá zákon o rozpočtové odpovědnosti, kontrola ze strany EU? Proč je třeba reformovat veřejné výdaje?*
3. **Veřejné dluhy v ČR a v eurozóně.** *Příčiny dluhové krize v eurozóně. Měla ČR přistoupit ke Smlouvě o stabilitě, koordinaci a správě v hospodářské a měnové unii (Sdělení č. 46/2020 Sb. m. s.)*
4. **Veřejné příjmy v ČR a příjmy do rozpočtu EU.** *Rozpočtové určení daní, dopady do obecních rozpočtů, srovnání s jinou členskou zemí EU nebo Švýcarskem.*
5. **Veřejné výdaje: Obvyklá struktura v členských zemích EU (ČR) a výdaje z rozpočtu EU.** *Odlišnosti rozpočtu EU od národních rozpočtů. Teorie fiskálního federalismu.*
6. **Rozpočet EU a fiskální politika v EU.** *Struktura výdajů, vývoj a rozhodování o struktuře rozpočtového rámce. Výzkumná otázka: Je fiskální disciplína v EU proveditelná? např. Jak by se musela proměnit příjmová a výdajová struktura rozpočtu EU, aby mohl plnit funkce veřejné služby, zajišťované dnes národními státy?*
7. **Rozpočtový rámec EU 2021-2027 a Zelená dohoda (Zelený úděl) pro Evropu -** *Jak je financována (Plán na podporu oživení EU-Next generation EU)*
8. **Evropské dotace.** *Náklady (platby do EU) a přínosy (dotace z fondů EU) členství ČR v EU. Dotace na samosprávné úrovni . Problémy čerpání fondů EU.*
9. **Dluhová krize v eurozóně.** *Kriteria pro vstup do eurozóny a jejich dodržování. Pakt stability.*
10. **Měla by Česká republika (ČR) přijmout euro** (rizika a příležitosti, pro a proti) ? *Plní ČR Maastrichtská konvergenční kriteria? Je EU optimální měnová zona ? Jaký by měl být konverzní kurs?*

Internetové zdroje

Internetové stránky organizace EUROSOP www.euroskop.cz

Internetové stránky ČNB www.cnb.cz

Internetové stránky Ministerstva financí ČR www.mfcr.cz

https://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Statni-dluh_2022_Strategie-financovani-a-rizeni-statniho-dluhu-CR-aktualizace-20220401.pdf

Internetové stránky Evropské centrální banky www.ecb.int

Evropské právo <http://eur-lex.europa.eu/cs/index.htm>

Vnitřní trh – základní principy - <http://www.mpo.cz/cz/eu-a-vnitri-trh/vnitri-trh-eu/>

Česká republika a zavedení Eura http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/euro_clen_staty_eurozony.html

Evropská komise: útvary a služby http://ec.europa.eu/about/ds_cs.htm

Public Finances in EMU 2011, European Economy 3/2011

http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/european_economy/2011/pdf/ee-2011-3_en.pdf

Měsíčník EU Aktualit, Česká spořitelna, Erste

Transparency International, analýzy, publikace

<http://www.transparency.cz/publikace-analyzy/>

Centrum pro ekonomiku a politiku (CEP): analýzy, publikace

Kubátová, K.: *Daně – konkurence nebo harmonizace?*, sborník textů Daňová konkurence č.29/2004, Centrum pro Ekonomiku a Politiku (CEP), článek dostupný na <http://cepin.cz/cze/prednaska.php?ID=466>

<https://www.dotaceeu.cz/cs/statistiky-a-analyzy/statistika-cerpani-fondu-eu-2021-2027>

Výroční zprávy o implementaci Dohody o partnerství.